RABHADH
CAITHFEAR an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo: ☞

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2010

GNÓ – GNÁTHLEIBHÉAL
(400 marc)

DÉ MÁIRT, 15 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA 2.00 go dtí 4.30

FREAGAIR

(A) Deich gceist as ROINN 1

AGUS

(B) Ceithre cheist as ROINN 2 mar a leanas:

Ceist amháin as Cuid 1 agus
Dhá cheist as Cuid 2 agus
Ceist amháin eile as Cuid 1 nó Cuid 2.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

Ceadaítear áireamháin a úsáid.
Déanamh agus Sórt an Áireamháin a Úsáideadh:

C.	Marc
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
Iomlán	

ROINN 1
(100 marc)

CEISTEANNA GEARRFHREAGRA

Freagair 10 gceist. Tá 10 marc ag gabháil le gach ceist. Cuir an ceistpháipéar seo ar ais in éineacht le do fhreagarleabhar, le do thoil.

1. Cad dó a seasann na litreacha seo a leanas? (Scríobh gach freagra sa spás cuí.)

(i) CP	
(ii) CV	
(iii) LLDB	

2. Tá an t-eolas seo a leanas ar fáil ó chuntais deiridh Uí Cathasaigh Tta ar 31/12/09.

Sócmhainní Reatha **€ 500,000** Fiachais Reatha **€ 200,000**

Ríomh: **(i)** An Caipiteal Oibre ______________________

(ii) Cóimheas an Chaipitil Oibre ______________________

Oibrithe

3. Cuir in iúl le tic (✓) cén catagóir nó cén earnáil tionscail a mbaineann gach ceann de na cúig ghnólacht atá sa liosta leis.

		Príomhúil	**Tánaisteach**	**Treasach/Seirbhísí**
A	Monarcha a dhéanann coinnle			
B	Comhlacht tacsaí			
C	Bróicéirí Árachais			
D	Feirmeoir déiríochta			
E	Comhlacht mianadóireacht guail			

4. Luaigh **dhá** bhuntáiste atá ag ballraíocht an AE do ghnó na hÉireann:

(i) ____

____

(ii) ____

____

5. Liosta de théarmaí gnó atá i gColún 1. Liosta de mhínithe ar na téarmaí sin atá i gColún 2. (**Tá míniú amháin nach féidir a mheaitseáil le haon téarma díobh.**)

Colún 1: Téarmaí	**Colún 2: Mínithe**
1. ÍMAT	A. A íocann duine féinfhostaithe.
2. Cáin Bhreisluacha (CBL)	B. Cáin a ghearrtar ar ús a thuilltear ar chuntais taisce.
3. P45	C. Cáin a ghearrtar ar phá a tuilleann fostaí.
4. Cáin Ioncaim Fhéinmheasúnaithe	D. Cáin a ghearrtar ar bhronntanais nó ar oidhreachtaí a fhaigheann daoine.
5. Cáin Choinneála ar Ús Cuntas Taisce (DIRT)	E. Tugtar é seo d'fhostaí má fhágann sé/sí a p(h)ost i rith na bliana cánachais.
	F. Cáin a ghearrtar ar dhíolachán earraí nó seirbhísí.

Déan an dá liosta a mheaitseáil. Cuir an litir a bhaineann leis an míniú ceart faoin uimhir chuí thíos.

1	**2**	**3**	**4**	**5**

6. Luaigh **dhá** shlí a dtéann rátaí arda úis i bhfeidhm ar chúrsaí gnó.

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

7. Dréachtaigh, agus úsáid á baint agat as dáta an lae inniu, Meamram ó Michelle Dhéiseach, Bainisteoir Ginearálta, chuig an bhfoireann go léir ag meabhrú dóibh go bhfuil lá traenála le bheith ann Dé hAoine, 2 Iúil.

MEAMRAM

Chuig: ______________________________

Ó: ______________________________

Dáta: ______________________________

Tag: ______________________________

Síniú: ____________________ Teideal: ____________________

8. Scríobh FÍOR nó BRÉAGACH i ndiaidh gach ráitis díobh seo a leanas:

	Ráiteas	Fíor nó Bréagach
1.	Úsáidtear jabtháirgeadh chun táirgí sainiúla aon uaire a dhéanamh.	
2.	Is é is Pleanáil Straitéiseach ann ná pleanáil fhadtéarma.	
3.	Is bac ar chumarsáid éifeachtach é droch-chaidreamh a bheith idir seoltóir agus glacadóir an scéil.	
4.	Bíonn earraí olltáirgthe an daor de ghnáth agus cáilíocht an-ard ag baint leo.	
5.	Is é is Comhar Creidmheasa ann ná saghas Comharchumainn.	

9. Liostaigh **trí** bhonn ar a bhfuil Leithcheal Fostaíochta mídhleathach faoin Acht um Comhionannas Fostaíochta 1998.

(i) ______________________

(ii) ______________________

(iii) ______________________

10. Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le 'Comhpháirtíocht' mar shaghas gnólachta:

(i)
(ii)

11. Mínigh an téarma 'rialú stoic': ______________________

____

____

____

12. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí ina gcabhraíonn Rialtas na hÉireann le cúrsaí gnó:

(i) ______________________

____

(ii) ______________________

____

13. **(i)** Comhlánaigh na **trí** chéim atá in easnamh sa slabhra dáileacháin.

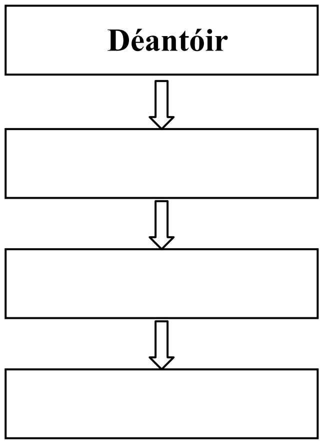

(ii) Tabhair **dhá** shampla de 'Déantóir':

Sampla 1: ______________________________________

Sampla 2: ______________________________________

14. Mínigh na riachtanais seo a leanas i dTosaíochtaí na Riachtanas ag Maslow.

(i) Bunriachtanais:

____

____

(ii) Riachtanais Sábháilteachta/Slándála:

____

____

15. Sainaithin **trí cinn** de na príomh-cheannteidil i bplean gnó (Sampla: Airgeadas)

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

ROINN 2

(300 marc)

Freagair <u>ceithre</u> cheist as ROINN 2 mar a leanas:
Ceist <u>amháin</u> as Cuid 1 agus
<u>Dhá</u> cheist as Cuid 2 agus
Ceist <u>amháin</u> eile as Cuid 1 nó Cuid 2.

CUID 1

DAOINE SA GHNÓ

CEIST 1

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

Cheannaigh Tomás agus Máire de Búrca meaisín níocháin ar €600 ó stóras leictreachais Uí Mhuirithe. Tar éis seachtaine amháin thug siad faoi deara nár chas an meaisín na héadaí i gceart agus gur fhan uisce sa mheaisín ag deireadh an timthrialla níocháin.
D'fhill siad ar an siopa chun gearán a dhéanamh.

(A) **(i)** Ainmnigh an **dlí** a chosnaíonn na Búrcaigh sa chás seo. (10 marc)

(ii) Mínigh **trí** cheart dhlíthiúla atá ag muintir de Búrca **agus** dualgas **amháin** atá ar stóras leictreachais Uí Mhuirithe faoin dlí. (20 marc)

(iii) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cás a thabhairt go dtí an Chúirt Mhionéileamh. (20 marc)

Is oibrí sa rannóg phoiblí é Marc agus is ball de cheardchumann é.
Tá sé tar éis a bheith rannpháirteach i bpicéadú ag a láithreán oibre mar chuid de lá agóide náisiúnta.

(B) **(i)** Mínigh an téarma 'picéadú'. (15 mharc)

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** fheidhm atá ag cheardchumann. (10 marc)

(75 mharc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

AN TIMPEALLACHT INTÍRE/IDIRNÁISIÚNTA

CEIST 2

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna mar a leanas.

Táirgí Bia Folláin Feirme Tta

Is le Séamas agus Martina de Faoite Táirgí Bia Folláin Feirme Tta, gnó feirmeoireachta agus gnó táirgthe bia orgánaigh i gCorcaigh. Táirgeann siad réimse táirgí idir úr agus reoite in aonad beag atá suite cóngarach dá bhfeirm. Go dtí seo bhí siad ag díol ar mhargadh na hÉireann amháin.
Le déanaí tá láithreán gréasáin forbartha acu agus tá a lán fiosrúchán faighte acu ó chustaiméirí féideartha i Sasana agus ó chustaiméirí eile san Eoraip.
Tá siad ag smaoineamh ar a ngnó a leathnú trí onnmhairiú a dhéanamh go tíortha eile.
Is maith a thuigeann Séamas agus Máire a bhfreagrachtaí eiticiúla agus creideann siad gur ceart déileáil le custaiméirí agus le fostaithe go macánta féaráilte. Aithníonn siad a bhfreagrachtaí timpeallachta agus na buntáistí a bhronnann a ngnó ar an bpobal áitiúil.

(A) Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cuideachta theoranta phríobháideach. (10 marc)

(B) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** fhreagracht a bhíonn ar ghnólacht i leith na timpeallachta. (15 mharc)

(C) Mínigh conas is féidir le Táirgí Bia Folláin Feirme Tta déileáil go heiticiúil:
- **(i)** lena gcustaiméirí;
- **(ii)** lena bhfostaithe. (20 marc)

(D) Luaigh **trí** dhúshlán/dheacracht a d'fhéadfadh a bheith ag Séamas agus Martina má shocraíonn siad ar onnmhairiú a dhéanamh go dtí margaí eile. (15 mharc)

(E) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste a d'fhéadfadh Táirgí Bia Folláin Feirme Tta a bhronnadh ar an bpobal áitiúil. (15 mharc)

(75 mharc)

AN TIMPEALACHT INTÍRE

CEIST 3

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

Taispeánann an tábla seo a leanas Rátaí Dífhostaíochta ó Shamhain 2007 go dtí Bealtaine 2009.

	Samhain 2007	**Bealtaine 2008**	**Samhain 2008**	**Bealtaine 2009**
Iomlán na ndaoine ar an mBeochlár	150,000	200,000	250,000	400,000

(A) **(i)** Tarraing **barrachairt** chun an t-eolas thuas a léiriú. (10 marc)

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** iarmhairt a bhíonn ag an méadú dífhostaíochta ar ioncam agus ar chaiteachas an Rialtais. (20 marc)

(iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** iarmhairt a bhíonn ag an méadú dífhostaíochta ar chúrsaí gnó. (20 marc)

Le déanaí tá méadú mór tagtha ar an líon tomhaltóirí Éireannacha a bhíonn ag siopadóireacht i dTuaisceart Éireann.

(B) **(i)** Luaigh **dhá** iarmhairt atá ag na cúinsí seo ar gheilleagar na hÉireann. (15 mharc)

(ii) Laghdaigh Rialtas na hÉireann rátaí CBL i mbuiséad na Nollag 2009.
Conas is féidir leis an mbeart seo cabhrú chun na cúinsí thuas a chur ar a mhalairt de threo? (10 marc)

(75 mharc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

CUID 2

FIONTAR/BAINISTÍOCHT

CEIST 4

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

D'oibrigh Roisín Ní Mhurchú mar ghruagaire ina baile dúchais ar feadh sé bliana. D'éirigh sí as a jab de dheasca caidreamh míshásúil a bheidh idir an fostóir agus na fostaithe sa láithreán oibre. Creideann sí gur cheannaire uathlathach ba ea Micheál, an ceannasaí a bhí aici ag an am.
Is duine fiontrach í Roisín agus tá sí díreach tar éis a salon gruaige féin a oscailt agus tá triúr ar an bhfoireann. Chríochnaigh sí cúrsa a bhain le do ghnólacht féin a thosú, phleanáil sí a gnó go maith agus d'eagraigh sí an t-airgeadas.
Téann sí i gcomhairle leis an bhfoireann go rialta faoi chúrsaí gnó agus is mór aici a dtuairimí. Íocann sí pá maith lena foireann oibre agus molann sí caighdeán ard agus cáilíocht a gcuid oibre. Is bean sármhaith chun cumarsáide í agus creideann sí i dTeoiric Y McGregor faoin inspreagadh.

(A) Mínigh an téarma ceannaire uathlathach (tiarnasach). (10 marc)

(B) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí a bhféadfadh caidreamh míshásúil idir an fostóir agus na fostaithe dul i bhfeidhm ar ghnólacht. (15 mharc)

(C) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** scil/thréith fiontraíochta a thaispeánann Roisín. (15 mharc)

(D) Ainmnigh **dhá** fhoinse fhadtéarma airgeadais a d'fhéadfadh Róisín a úsáid chun cabhrú léi tús a chur lena gnólacht agus mínigh ceann **amháin** díobh. (20 marc)

(E) Mínigh Teoiric Y McGregor faoin Inspreagadh, ag tagairt don téacs thuas. (15 mharc)

(75 mharc)

BAINISTÍOCHT

CEIST 5

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

Beidh a Chruinniú Ginearálta Bliantúil (CGB) ag Club Spóirt Ghleann Dairn i nGaillimh, in óstán áitiúil an mhí seo chugainn.
Tá an Cathaoirleach Siobhán Ní Bhaoill agus an Rúnaí Micheál de Brún ag pleanáil an chruinnithe agus ag plé míreanna le haghaidh an chláir.
Rinne tuilte damáiste don chlubtheach sé mhí ó shin.
Sheiceáil Siobhán an polasaí árachais agus rinne sí teagmháil leis an gcomhlacht árachais le haghaidh foirm éilimh.

(A) Agus tú ag baint úsáide as dáta an lae inniu dréachtaigh an Fógra **agus** an Clár le haghaidh Chruinniú Ginearálta Bliantúil Chlub Spóirt Ghleann Dairn. (Ba cheart go mbeadh cúig mhír ar an gClár) (25 mharc)

(B) **(i)** Tabhair breac-chuntas ar **dhá** fhreagracht a bhíonn ar Chathaoirleach ag cruinniú.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** fhreagracht a bhíonn ar Rúnaí ag cruinniú. (20 marc)

(C) Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cruinnithe mar mhodh cumarsáide. (10 marc)

(D) **(i)** Mínigh na téarmaí árachais a bhfuil líne fúthu thuas. (10 marc)
(ii) Tabhair breac-chuntas ar conas a d'fhéadfadh an damáiste a rinne na tuilte dul i bhfeidhm ar phréimheanna árachais an chlub amach anseo. (10 marc)

(75 mharc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

CEIST 6

Léigh an t-eolas a thugtar san fhógra seo a leanas agus freagair na ceisteanna a leanas.

RÉITIGH TEICNEOLAÍCHT FAISNÉISE UÍ CHEOCHÁIN

DEARTHÓIR GRÉASÁIN

Á Lorg

Is comhlacht é Réitigh TF Uí Cheocháin atá bunaithe i mBaile Átha Cliath agus atá ag fás. Tá seachtar ar an bhfoireann oibre againn faoi láthair. Tá dearthóir gréasáin á lorg againn dár bhfoireann deartha gréasáin.

An post: Bualadh le cliaint chun a riachtanais a mheas a bheidh i gceist.
I measc na bhfreagrachtaí beidh dearadh agus forbairt sainláithreáin ghréasáin agus traenáil ar an láthair le haghaidh na gcliant. Féadtar dul chun réitigh faoi luachanna saothair.
An t-iarrthóir idéalach: taithí riachtanach, inniúlacht ar oibriú mar chuid d'fhoireann, scileanna sármhaithe cumarsáide agus cumas chun fadhbanna a réiteach.

Iarratas ar líne: ***reitightfuicheochain.com*** roimh 30 Meitheamh 2010.

(A) Mínigh na téarmaí seo a leanas agus tú ag tagairt don fhógra thuas:

- **(i)** jabthuairisc;
- **(ii)** sonrú pearsa.

(20 marc)

(B) Luaigh **trí** shlí arbh fhéidir le Réitigh TF Uí Cheocháin a fhoireann a chúiteamh. (15 mharc)

(C) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste a bhronnann obair bhuíne ar ghnólacht. (15 mharc)

(D) Luaigh **dhá** shlí, seachas an nuachtán, ar féidir le Réitigh FT Uí Cheocháin iad a úsáid chun foireann nua a earcú.

(10 marc)

(E) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** bhuntáiste a bhronnann an Teicneolaíocht Faisnéise ar ghnólacht, agus tabhair samplaí.

(15 marc)

(75 marc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

GNÓ I nGNÍOMH

CEIST 7

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

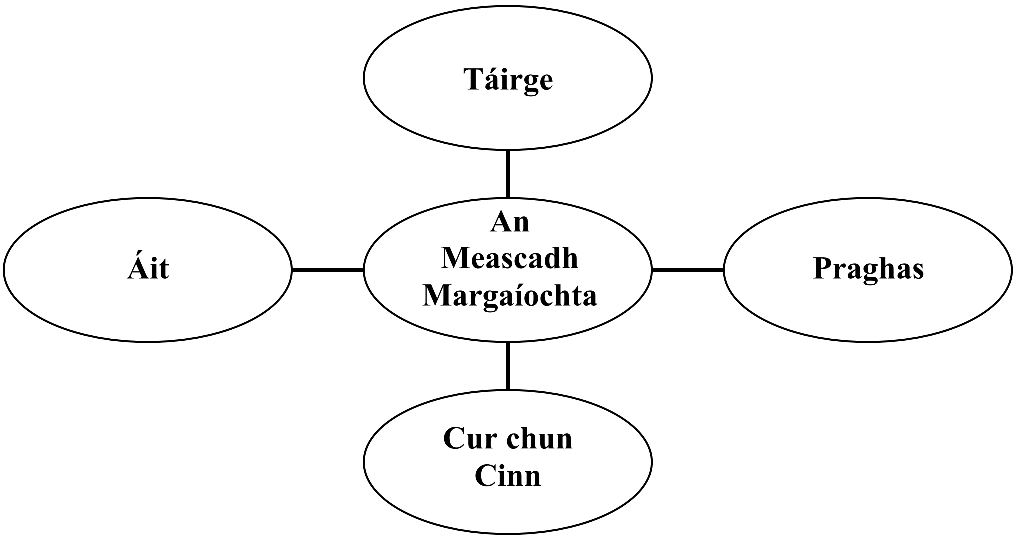

(A) Luaigh **trí** thoisc a théann i bhfeidhm ar phraghas táirge. (15 mharc)

(B) Dréachtaigh an léaráid do Shaolré Táirge agus cuir lipéad air. (15 mharc)

(C) Luaigh **dhá** chúis a ndéanfadh gnólacht taighde margaidh. (15 mharc)

(D) **(i)** Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le húsáid ainm branda.
(ii) Tabhair **dhá** shampla de bhrandaí **domhanda**. (15 mharc)

(E) Mínigh an téarma 'spriocmhargadh'.
Tabhair sampla **amháin** chun do fhreagra a léiriú. (15 mharc)

(75 mharc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

CEIST 8

Léigh an t-eolas a thugtar agus freagair na ceisteanna a leanas.

Is trádálaí aonair é Jeaic Ó Súilleabháin a bhfuil cúigear fostaithe aige. Tá bácús beag agus siopa caife aige in Inis. Is leis féin a áitreabh agus veain a úsáidtear chun a chuid aráin agus cácaí a sheachadadh ar shiopaí áitiúla i gceantar na hInse.

Tá laghdú feicthe ag Jeaic ar a dhíolacháin agus ar a bhrabús de dheasca chúlú an gheilleagair agus tá sé beartaithe aige an caiteachas ar fhógraíocht a mhéadú. Chomh maith leis sin tá sé ag smaoineamh ar leas a bhaint as modhanna chun an díolachán a chur chun cinn, nithe mar laghdú praghsanna chun díolacháin a mhéadú. Tá Jeaic tar éis iarraidh ar an mbanc an teorainn leis rótharraingt bhainc atá aige a ardú.

(A) Luaigh **(i)** **dhá** bhuntáiste
AGUS
(ii) **dhá** mhíbhuntáiste a bhaineann le gnó trádálaí aonair. (20 marc)

(B) **(i)** Ainmnigh **trí** shaghas árachais ba cheart do Jeaic a bheith aige dá ghnólacht.
(ii) Tabhair cúis **amháin** le gach saghas árachais díobh sin a bheith aige. (20 marc)

(C) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** mheán fógraíochta a d'fhéadfadh Jeaic a úsáid chun a ghnó a chur chun cinn. (15 mharc)

(D) Seachas laghdú praghsanna, tabhair breac-chuntas ar **dhá** mhodh eile chun an díolachán a chur chun cinn a bhféadfadh Jeaic leas a bhaint astu chun díolacháin a mhéadú. (10 marc)

(E) Mínigh an téarma 'rótharraingt bhainc'. (10 marc)

(75 mharc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A CHUR AR AIS LE DO FHREAGARLEABHAR

Leathanach Bán